



Privát
Veszprém



VEB 2023
Európa Kulturális Fővárosa

Francsics Károly

borbélymester, Veszprém krónikása (1804-1880)

Francsics Károly, a 23 éves fiatalember 1827 nyarán, üres vándortarisznyával érkezett Veszprémbe, akit Halas János kirurgus és borbély vett fel segédnek a Piac téren (ma Rákóczi utca 4. szám alatt) lévő műhelyébe. Manapság a borbélyokat a férfiak hajvágás és borotválás miatt keresik fel, ám a 19. században elsősorban a foghúzás, seborvoslás és az érvágás volt a főfoglalkozásuk. Francsics Károly azonban nem csupán a borotvával és a szikével bánt jól, hanem a tollal is. 1846-tól kezdve naplót írt, amelyben nem csupán saját életét jegyezte le, hanem Veszprém hétköznapijait, a reformkori és az 1848-49-es szabadságharc korának történeteit. Az üzlet ajtajába kiállva látta a piacosoktól és vásárlóktól zsongó piacteret, ahogy most is a forgalom fősodrában áll az épület. A földszinten volt a műhely és az inasok kis lakókamrája, ahol gyertyát gyújtva írta naplóját.

A korhely fiatalember Veszprémbe megállapodott. Megismerkedett a tisztes polgárcsaládból származó Jákói Zsófiával, hatására szabadidejében olvasott, Zsófi magán varrőiskolájában segédkezett, majd Halas úr kertjében (az ABLAK a Bablak vega étterem hátsó teraszán) Müller József püspöki francia kertész segítségével virágkertet alakított ki. 1847 nyarán – 43 évesen – kezdett hozzá az eltelt 20 év megírásához, s ezzel párhuzamosan naplóját is vezette.

„Amint a borbélyból kertész lett, úgy idő multával még író is vált belőlem.”

Hat vaskos kötetben örököztette meg saját életét, Veszprém hétköznapijait. Naplójában a kisember szemével látjuk a reformkor, majd a dualizmus veszprémi világát benne a borbélyműhelyeket fakanapéikkal, kopott tükreikkel, lakásokban járunk és útszéli fogadók tágas szobáiban szalonázunk. Báli zene zendül a veszprémi „Koronában”, citera hangjaira táncolnak a cselédek és cigányzenére kavarog a csárdás egy veszprémi vendéglő kertjében és magyar nemzetőrök és császári katonák menetelnek a város utcáin. A Tűztorony és a városháza teraszán hol a piros-fehér-zöld, majd a sárga-fekete zászlót tűzik ki. 1848-1849-ben szorgalmasan gyűjtötte a forradalmi nyomtatványokat, mert felismerte, hogy történelmi léptékű változások szemtanújává vált.

Halas úr 1853-ban adta át neki a borbélyüzletet, végre megnősült és maga ura lett. Halas kétemeletes házát, anyósa földjeit megszerezve, tekintélyes polgár, 1859-ban almádi (balatoni) szőlőbirtokos lesz. Később nagyon megbánta, mert csak kölcsönből és részletekben tudta kifizetni. A házon sok javítanivaló volt. Az ablakok, ajtók a kidőléssel fenyegettek. A földszinti konyhában még kemence állt és a bűdös férgemet, a poloskákat is csak nehezen tudta kiirtani. A kispolgári idill nem soká tartott, mert az 1860-as évektől egyre sorjáltak az anyagi gondok. Szőlőbeli beruházásai nem térültek meg és a politikai divattá vált szakállviselés tönkretette a borbélyüzletet. 1875-ben a Veszprémi Takarékpénztár adósságai miatt pert indított Francsics ellen, aki ezzel elveszítette minden vagyonát, a szegényházban tengett életének utolsó öt évét. 1880. július 4-én 75 évesen szegényen és magányosan a városi kórházban halt meg. Sírja nem maradt fenn.